

Izhaja:

10., 20. in 30. dan vsakega meseca.

Dopisi naj se izvolijo frankovati.

Rokopisi se ne vračajo.

Za inserate se plačuje po 10 kr. od garmond-vrste za vsakokrat.

MIR.

Vsakemu svoje! — Slovenci! Ne udajmo se!

Velja:

za celo leto za bolj premožne 2 goldinarja; za manj premožne rodoljube pa 1 gld. 50 kr.

Denar naj se pošilja pod napisom:

Upravništvu „Mira“ v Celovcu.

Leto XI.

V Celovcu, 30. decembra 1892.

Štev. 36.

Vabilo k naročbi.

Še enkrat uljudno vabimo vse stare naročnike, naj nam zvesti ostanejo, in če mogoče, naj nam pridobijo še kaj novih. Veči ko bo „Mirova“ armada, bolj močen in mogočen bo naš glas in več bo izdal pri prijateljih in nasprotnikih.

Takim, ki so morda o novem letu zavolj mnogih drugih plačil v denarni zadregi, bodi povedano, da jih radi počakamo do jeseni; morda nam Bog dá boljše letino, kakor je bila lanska.

Gospode prostovoljne dopisnike (ker plačati jih ne moremo), lepo prosimo, naj se ne utrudijo in naj pridno dopisujejo. Včasih je res dopisov preveč, včasih jih pa tudi zelo primanjkuje. Če se kak dopis zavolj družega, nujnejšega gradiva za nekaj časa odloži, naj se nam to ne zameri; kar je važno in zrnovito, se gotovo enkrat porabi, če bi bilo tudi nekaj kasneje.

Novo naročnike prosimo, naj nam povejo, da so novi, ker nam s tem vpisovanje zelo olajšajo. Tudi prosimo gospode duhovnike v nekoroških deželah, da nam, kedar se prestavijo, ne naznanijo samo nove pošte, ampak tudi tisto, kjer so do zdaj bili, kajti mi tega iz glave za vsakega posameznega ne moremo vedeti, treba jih je prej dolgo po knjigi iskati, predno se taki najdejo.

Cena ostane za menj premožne 1 gld. 50 kr. na leto, za bolj premožne naročnike pa 2 gld. Denar naj se pošilja pod naslovom: Upravništvu „Mira“ v Celovcu.

Srečno novo leto!

Lastništvo „Mira“.

Novo leto.

Hitro mine čas, in tako je tudi leto 1892. hitro mimo nas zletelo, čeravno nam ni bilo milo in prijetno. Posebno mi Korošci ga nismo bili veseli: letino smo imeli slabo, in tudi naša politična letina je bila borna. Kar smo pridobili na šolskem polju, nema za nas prave vrednosti, ker so pokazali dogodki v Kotmari vesi, da nam ni bilo dano iz dobre volje, temveč le v nadi, da se bo dalo to po uradnem pritisku z levo roko zopet vzeti, kar se je z desno roko dalo. Po največ krajih je število delavnih rodoljubov še pičlo, nasprotnih agi-

tatorjev je pa silna množica; ljudstvo je večinoma omahljivo in v šolskih vprašanjih nevedno, in opazuje se žalostna prikazen, da dostikrat svoje dušne pastirje premalo spoštuje in da nasprotnikom slovensčine več veruje, kakor slovenskim rodoljubom. — Nekaj boljši je bil napredek gledé slovenskega uradovanja. Celovški magistrat je dobil povelje, da mora slovenske dopise ne samo sprejemati, ampak tudi na nje po slovensko odgovarjati. Občini Globasnica in Bistrica pri Pliberku pa ste sklenili slovensko uradovanje in ta sklep tudi izvršili. — Ustanovilo se je par novih posojilnic, že obstoječe pa so lepo procvitale. — To so sicer le majhni uspehi; pa pomisliti je, koliko ovir je treba pri nas premagovati. Nasprotnikov moč je tolika, da bi mi ničesar ne opravili, ko bi nam Bog ne pomagal! Zaupajmo tudi v prihodnje v Njegovo pomoč in prosimo Ga za njo! Pri vseh britkosti, ki smo jih v pretečenem letu prestali, bilo nam je vendar v tolažbo, ko smo videli, da naša slovensko-katoliška stranka vendar le napreduje. Število delavnih rodoljubov narašča, ljudstvo pa se polagoma iz spanja budi in se začne zavdati. Pri shodih in zborih katoliško-političnega društva in podružnic sv. Cirila in Metoda so nastopali razni govorniki in v poljudni besedi pokladali lepe nauke v srca poslušalcev. Upajmo, da bo to seme pognalo in dober sad obrodilo!

Če se ozremo na celo Slovenijo, spominjati se nam je v prvi vrsti katoliškega shoda, ki se je sijajno dovršil v Ljubljani. Slišali so se lepi govori, in veliko število odličnih slovenskih mož si je roke podalo in oblubo storilo, da se hočejo v vseh rečeh ravnati po naukih krščansko-katoliške vere. V naših časih, ko imajo protozidarji, brezverci in Judi po vseh deželah toliko oblasti in rujejo zoper krščanski red, so take izjave katoliških možakov pač potrebne postale. — V političnem oziru pa niso Slovenci storili nobenega koraka naprej, pač pa enega nazaj: Kranjci so namreč zgubili svojega deželnega predsednika, od vseh Slovencev ljubljene in spoštovanega slovenskega rojaka barona Andreja Winklerja, na njegovo mesto pa dobili Nemca barona Heina za voditelja deželne vlade kranjske.

Da Slovenci ne moremo priti do uspehov, čeravno naši poslanci nobene priložnosti ne opustijo,

oglašati se za naše koristi, temu so krive zmedene razmere v naši notranji politiki. Prejšnja večina v državnem zboru, na katero se je vlada naslanjala, je razpadla, ker so se jej odtegnili Čehi. Vsled tega je bila vlada prisiljena, iskati pomoči pri nemških liberalcih, in ti so zavolj tega več moči in veljave zadobili. Mi Slovenci smo levičarjem (liberalcem) hud trn v peti, in ko bi nam vlada kaj več dovolila, bi se njim hudo zamerila. Dokler se torej položaj ne zboljša, in dokler je vlada na pomoč liberalcev navezana, tako dolgo moramo Slovenci čakati in potrpeti. Upanje pa je, da se položaj kmalu na bolje obrne. Že zadnji govor češkega poslanca Kramařa in odgovor Šukljejev je pokazal, da se Čehi spet približujejo stari večini, ki je bila sestavljena iz Čehov, Poljakov, Slovencev, Hrvatov, Rusinov, Rumuncev in nemških konservativcev. Ako nam novo leto 1893. to večino zopet nazaj prinese in sicer tako močno, da se bo morala tudi vlada po njeni volji obračati, potem smemo z novim letom zadovoljni biti. Bog daj srečno novo leto!

Trdo nemške šole za slovenske otroke.

Naši liberalni nemškutarji so storili zopet en korak naprej, kateri jim sicer veliko ne koristi in nam dosti ne škoduje, vendar pa kaže, da v svoji strasti in svojem sovraštvu do slovensčine ne poznajo nobenih mej. Znano je, da imamo koroški Slovenci dvoje vrste šol. Ene se imenujejo „dvojezične“, in v teh se v prvem šolskem letu otrokom pokažejo slovenske črke, v poznejših sedmih letih je pa skoro da vse nemško. Razun katekizma in Prešernovega slovensko-nemškega Abecednika so vse učne knjige v teh šolah nemške, torej tudi ne more res biti, kar je poslanec Ghon v državnem zboru, okrajni glavar baron Mac-Nevin pa v Kotmari vesi trdil, da je pouk v prvih dveh letih slovensk. Mogoče, da kak učitelj, ki ni preveč zaigrizen nasprotnik slovensčine, tudi še v drugem letu slovensčino na pomoč jemlje, da otrokom ložej kaj dopové, toda pravega slovenskega pouka brez slovenskih učnih knjig si ne moremo misliti; kar je morda slovenskega pouka po prvem šolskem letu, zamore biti le ustmen. Take so torej naše

Govor na shodu podružnice sv. Cirila in Metoda za Št. Janž in okolico v Rožni dolini.

(Govoril čast. g. Fr. Štingl, kaplan v Svečah, dné 6. novembra 1892.)

(Konec.)

Tudi napačno je, da so se iz šol odpravile telesne kazni. Otroci so bojda od narave dobri, in zato se morajo tako vzgajati, da bi storili dobro iz ljubezni do dobrega in ne iz strahu pred kaznijo. Iz tega vzroka so se šibe iz šol odstranile. Sedaj pa sami liberalni učitelji vidijo, da so bile telesne kazni in strah pred njimi vendar kaj vredne in da niso zastoj naši stari predniki rekali „šiba prvo mašo poje“.

Dokler je smel imeti učitelj v šoli na mizi ležati brezovo olje, šibo, in dokler je je smel po svoji volji porabiti, niso se upali otroci v šoli motiti šolski pouk tolikokrat, kakor zdaj. Vedeli so dobro, da, ako bi ne ubogali, bodo kaznovani. Sedaj pa so druge razmere v šoli, sedaj se otroci v šoli ničesa ne bojijo. In česa bi se tudi bali? Vedó, da jih učitelj tepsti ne sme, in ako porabi dovoljeno kazen, se sam kaznuje in za druge kazni se otroci premalo zmenijo. Posledica tega je, da niso otroci, kakor so bili prej, da so otroci predrzni, razposajeni in čedalje hujsi. Poglejmo le v dunajske šole. Učiteljski liberalni časnik „Fr. Paed. Blätter“ (1886 št. 33), prinesel je to-le: „Neki fant, kteremu je učitelj žugal, da ga bode eno uro po šoli zaprl, odgovoril je to-le: Če hočete, tudi dve.“ Zopet drugi fant v šoli, ko ga je učitelj hotel kaznovati,

upil je: „Vi mi ne smete nič storiti“; drugi je zopet upil na učitelja, da mu bo knjigo ob glavo razbil. Zopet drugi je kazal učitelju jezik in zopet drugi je potegnil na učitelja nož. To so resnični dogodki, o kterih je sam liberalni časnik, učiteljski „Fr. Paed. Blätter“ poročal. To so resnični dogodki, kteri so še nedolžni proti dogodkom in slučajem popolne surovosti in popačenosti.

Po tem takem ni čudno, da je tako veliko število mladih hudodelcev. Leta 1888. je imela Dunajska policija z 7592 otroki opraviti; izmed teh je bilo 209 kaznovanih zavolj tatvine, 36 zavolj motenja mirú po noči, 12 zavolj pijančevanja, 24 zavolj nenravnosti, 650 zavolj drugih policijskih prestopkov in končno 1304 zavolj sumljivega prebivanja pod prostim nebom po noči.

Današnja brezverska šola je kriva, da število mladih hudodelcev (od 12—18 let) čedalje bolj raste. Tako n. pr. je bilo lanskega leta na Pruskem 36.737 otrok obsojenih in na Francoskem 43.000.

Kriminalni rastó; to je priznana resnica, ktere niti liberalci tajiti ne morejo. Pri nas na Avstrijskem sicer ni še tako slabo, ali tudi pri nas so že otroci precej popačeni. Samo treba vzeti v roke kterikoli časnik in bodete se prepričali, da ni skoraj dné, da ne bi časniki poročali o kakšnem hudodelstvu, storjenem od mladih ljudij. Tako se je že letos v časnikih moglo brati o štirinajstletni materi, morilki, o devetletnem samomorilecu, o šestnajstletnem samomorilecu, o 12letni samomorilki itd.

Ni dvoma, da bi se število mladih hudodelcev skrčilo, ako bi se šibi v šoli zopet prostor naredil. Šiba v rokah učiteljevih je sicer jako neprijetna

reč za otroke, ali zelo koristna. Na figovem drevesu je vse grenko, listje, skorja, koreni, vse, samo sadje je sladko. Istotako je kazen grenka, neprijetna, toda rodi dober sad.

Če tudi kazen telesna, šiba je izvrsten, vzgojiteljski pripomoček, vendar ne zadostuje, da bi se izredili, vzgojili pošteni ljudje. Kajti učitelj ga more porabiti samo takrat, ako učenca — otroka pri kakšni razposajenosti zapazi, ali če o kakšnem otrokovem prestopku od drugih zvé. Če pa otrok kaj kaznjevanja vrednega tako premeteno naredi, da učitelj tega ne vidi ali ne zvé, potem ga kaznjevati ne more. Sicer pa otrok ne ostane zmirom otrok; pride doba, kedar vzraste in kedar ga ne bode nihče mogel več s šibo opozarjati na njegove dolžnosti.

Je torej neobhodno potrebno, da, ako hočemo imeti pridne otroke, jih vzgajamo na trdni podlagi, na podlagi, ktera se imenuje vera v Boga. Otroci se morajo takoj v najnežnejši dobi tako izrežati, da bi delali dobro, zató, ker to Bog hoče, oni se morajo tako vzgajati, da bi delali dobro in varovali se hudega, ker je to zapoved in neovrgljiva volja Božja. In to se more zgoditi le v verski šoli.

Kako je torej na tem ležeče, da se otrokom cepi v srce vera v Boga! Vera bolj kakor kaj drugega varuje otroke npravnega pogina! —

Nekdaj sta se dva moža, bogat gospod in reven kmet, peljala po železnici v enem in tistem vozu. Na eni postaji sta zagledala duhovnika, kteri je pričakoval vlak. Komaj ga je bogati gospod zagledal, rekel je porogljivo h kmetu: „Tu je duhovnik, rad bi zvedel, čemu so ti črni na svetu!“

tako imenovane „dvojezične“ ljudske šole. Take so, da se otroci v svoji materni slovenski besedi le redko kdaj gladko brati naučijo, o slovenski pisavi pa kar molčimo. In če so se otroci, ki imajo posebno dobro glavo, v prvem letu res slovensko brati naučili, pozabijo to v poznejših sedmih letih, kjer je vse nemško. S temi ponemčevalnimi šolami pa naši nemškutarji še niso zadovoljni, ker so jim še vse preveč slovenske! Zato so ustanovili kakih 20 trdo nemških šol, kjer slovenski otrok ne sme slišati slovenske besede in ne videti slovenske črke. Število teh nemških šol se je v novejšem času pomnožilo za tri, „dvojezične“.

Šole v Trdni vasi, v Pokrčah in v Grabštanju, vse v Celovški okolici, so se namreč spremenile v trdo nemške šole. Posebnega čudeža za to ni bilo treba, ker so občinski zastopi in krajni šolski soviti v teh krajih v nemškoliberalnih rokah, vrh tega pa je znano, da se take prošnje (namreč za nemški pouk) prav z veseljem in hitro uslišijo brez vsakih nadaljnjih preiskovanj in izpraševanj starišev šole obiskajočih otrok.

Če si to premembo „dvojezičnih“ šol v trdo nemško resno ogledamo, pridemo do sklepa, da je 1. nedosledna, 2. da kaže dvojno mero, in 3. da je protipostavna. Nedo sledna je, ker so v dotičnih krajih še l. 1888. rekli v slovesnih izjavah, da so sedanjo šolsko uredbo zadovoljni. Tako je prinesla „Celovčanka“ št. 212 od 15. sept. 1888 izjavo občinskega zastopa Grabštanjkega, da je s šolsko uredbo popolnoma zadovoljen. Podobno izjavo krajnega šolskega sveta v Pokrčah je razglasila „Celovčanka“ dné 21. avgusta 1888 v št. 191, enako izjavo krajnega šolskega sveta v Trdni vasi pa v št. 218 dné 22. septembra 1888. Ako so bili torej takrat tako zadovoljni z „dvojezično“ šolo, zakaj jim tista leta 1892 ni več ugajala? Zdi se nam, da so hoteli deloma svojo jezo pokazati nad odlokom deželnega šolskega sveta, ki je ljudske šole v Kotmari vasi, Globasnici, Šmihelu nad Pliberkom in Žabnicah v slovensko in nemško razdeliti ukazal, kar pa še davno ni izvršeno in tudi ne vemo, kedaj bomo to doživeli; deloma pa so mislili, da svoje šole pred enako osodo najboljše s tem obvarujejo, ako jih spremenijo v čisto nemške. Poznamo pa tudi visokega gospoda v Celovcu, ki liberalno-nemškutarke kmete v tem duhu obdeluje, in takemu gospodu (morda jih je še več) se je seveda težko zameriti!

Ta sprememba kaže pa tudi v svetli luči dvojno mero, ki je pri nas v navadi. Te prošnje (za trdo nemško šolo) so se hitro uslišale, in g. okrajni glavar ni bil poslan ne v Grabštanj, ne v Trdno vas, ne v Pokrče, da bi stariše izpraševal, ali so s to spremembo zadovoljni ali ne. Prošnje za slovenski pouk pa ležijo nerešene leto in dan. Če občinski zastop, kakor v Kotmari vasi ali št. Jakobu, sklene prošnjo za slovensko šolo, sklicujejo se stariši otrok, in kak visok gospod, navadno okr. glavar, pritiska na to, naj se stariši izrečejo za „dvojezično“ šolo, ter porabi vso svojo uradniško veljavo in svojo zgovornost za to, da bi prebivalce odtrgal od svojih postavno voljenih zastopnikov, občinskih odbornikov, ter poslednje na laž postavil, kakor bi tirjali nekaj, o čemur ljudstvo nič slišati neče. Ali ni to dvojna mera, da občinskemu za-

In potem je še razne robate besede spregovoril o veri in duhovnikih. Vlak se je ganil in za nekaj časa je rekel kmet: „Sva v samoti in železnična postaja je še daleč. Ako bi hotel, lahko Vas zadavim, Vaše truplo pa ven vržem. Lahko bi šlo! Jaz sem močan, Vi pa ste slabi!“ Bogati gospod se je tresel pri teh besedah kmetovih in potem je rekel: „Nič nimam pri sebi, nobenega denarja nimam!“ — „Lažete, vem dobro, da imate nekoliko tisočakov pri sebi“, rekel je kmet, „bil sem v ravno tisti štacuni, kakor vi, in videl sem jih.“ — „Toda“, rekel je smehljaje se, „ni se Vam treba bati. Hodil sem v šolo k duhovnikom, kateri so me učili Boga spoznavati in bližnjega ljubiti — zato so duhovniki na svetu, menda zdaj že veste, čemu so na svetu.“ Gospod je obmolnil in bil je prepričan, da so ti črni vendar kaj vredni. — — —

S to dogodbico sklenem. Razložil sem Vam v kratkih potezah glavne napake sedanjih šol. Glejte, vse te napake hoče šolska družba sv. Cirila in Metoda odstraniti. Zato je vredno, da jo podpiramo, vsak po svojih močéh; kdor ima malo, naj dá malo, kdor ima več, naj dá več. Še le na ta način bode mogla družba sv. Cirila in Metoda svoj namen izvršiti. In v to pomoz Bog!

Smešničar.

Častnik: „Kaj si ti korporalu dolžen, če ga na ulici srečaš?“

Novinec: „Dolžen sem ga pozdraviti.“

Častnik: „In kaj je on tebi dolžen?“

Novinec: „Deset rajniš.“

stopu obvelja brez ugovora, ako prosi za nemško šolo, ako prosi pa za slovensko šolo, se prej zaslišujejo še le stariši? In ali ni to dvojna mera, ako stariši prosijo za slovensko šolo, kakor se je zgodilo v št. Lenartu, da se jim reče: „vi nimate pravice, v šolskih zadevah za kaj prositi, ampak le vaš občinski zastop“; ako pa stariši prosijo za nemško (dvojezično) šolo v kljub nasprotni prošnji občinskega zastopa, da se njihova prošnja v poštev jemlje, in se šola razdeli v dve šoli, v eno slovensko in drugo nemško, da bi se vsem ustreglo?

Ta preosnutev šol je pa tudi protipostavna. Mi stojimo na stališču, da člen 19. državnih osnovnih postav ne velja samo za cele občine, temveč za vsakega posamičnega državljana. Ko bi samo občine smele odločevati o učnem jeziku v ljudskih šolah, potem bi se znalo prigoditi, da bi Nemci v Ljubljani, v Pragi, v Plznu, v Prostejevu in drugih mestih s slovenskim občinskim zastopom ne imeli nobenih nemških ljudskih šol. Občinski zastopi teh mest bi samo sklenili, da ne trpijo nemških šol, pa bi se morale odpraviti. Kakšen hrup in krik bi nastal po celi Nemčiji! Kar je pa enemu prav, je tudi drugemu ljubo. Če je občinski zastop v Trdni vasi v rokah nemških liberalcev, iz tega še nikakor ne sledi, da bi mogel vse otroke v tej občini prisiliti, da bi pohajali v nemške šole. To je proti členu 19., ki pravi, da se nobeden ne sme siliti, učiti se drugega deželnega jezika. Sploh pa šolska postava vse drugače govori in se le narobe tolmači in razlaga. § 6 šolske postave sicer pravi, da se morajo tisti, ki šolo vzdržujejo, poprašati, kakšen učni jezik da si želijo; pa oni se morajo le poprašati, nikakor pa nimajo pravice, o tem kaj ukazovati in odločevati. Odločuje le deželna šolska oblast, pa tudi ta le v postavnih mejah. Ktere pa so te postavne meje? V prvi vrsti člen 19. drž. osn. postav, po katerem ima vsak narod pravico, da brani in goji svojo narodnost in svoj jezik. Ako se pa narodni jezik iz šol čisto izrine, kakor se je zdaj zgodilo v Trdni vasi, v Pokrčah in Grabštanju, tukaj se pač ne more govoriti, da bi se branil in gojil narodni jezik slovenski. Tudi pravi isti člen 19., da se nihče ne more siliti, učiti se drugega deželnega jezika. Ker so pa otroci prisiljeni, v šolo hoditi, in ker so v takih občinah tedaj prisiljeni, hoditi v nemško šolo, prisiljeni so tudi, učiti se drugega (nemškega) deželnega jezika, kar je protipostavno vselej, kjerkoli stariši niso zadovoljni z nemško šolo, če bi bilo število takih starišev prav pičlo.

Druga postavna meja pa je § 1. šolske postave z dné 14. maja 1869. Ta paragraf se glasi: „Ljudska šola ima namen, otroke izrežati v npravno-verkem duhu, njih duševne moči razvijati, jim podati vednosti in ročnosti, ki so jim za življenje in za nadaljno izobraževanje potrebne, in tako postaviti podlago za izgojo (izrejo) pridnih ljudi in koristnih udov človeške družbe.“ Kako se bodo pa „duševne moči razvijale“, ako se otroci poučujejo v jeziku, ktere ga ne razumejo? In kako si bodo v taki šoli pridobili „vednostij in ročnosti, ki so potrebne za nadaljno izobraževanje?“ Kdor se hoče po končanem šolskih letih še nadalje omikati, učiti in izobraževati, mora prebirati poučne bukve in časnike, in sicer take bukve in časnike, ktere za stopi. Skušnja pa uči, da se otroci v naših nemških šolah na deželi ne naučijo toliko nemščine, da bi razumeli nemške knjige in časopise, po slovensko brati se pa tudi ne naučijo. Zatorej ne morejo brati nobene knjige, naj bo nemška ali slovenska; oni se torej ne morejo nadalje izobraževati in omikati, oni ostanejo nevedni svoje žive dni; namesto da bi kaj brali, potikajo se po kegljiščih in tabernah (gostarijah), kjer ubijajo zlati čas s praznimi pogovori. To je sad naših nemških šol, za ktere se naši zaslepljeni nemškutarji toliko poganjajo!

Tretja postavna meja je § 51. učnega reda z dné 20. avgusta 1870. Ta paragraf se glasi: „Namen jezikovnega pouka je, da otrok prav zastopi, kar mu drugi povejo v materni besedi, da zamore ustmeno in pismeno naznaniti svoje misli, da zna pisano in tiskano dobro brati, in da prav in dobro razume, kar bere. Gledati je tudi na to, da otrok bistro opazuje, da jasno misli in da si vse hitro zapomni.“

Vprašamo zdaj: Kako se bo otrok v svojem maternem jeziku naučil dobro in prav govoriti, brati, pisati in misliti, če je šola čisto nemška, da svoje matere besede v šoli nikdar ne sliši? Ali ni taka šola naravnost nasprotna temu § 51. učnega reda? Kako se more od otroka zahtevati in pričakovati, da bi razumel (zastopil), kar bere, ako mora prebirati nemške bukve, ko vendar doma le slovensko govoriti sliši in se torej nemščine ne more tako brž naučiti?

Iz rečenega je dovolj razvidno, da te šole nasprotujejo členu 19. drž. osnovnih postav, §§ 1. in 6. šolske postave in § 51. učnega reda, torej trem postavam na enkrat; tedaj ni preveč rečeno, da so take šole nepostavne.

Naši nasprotniki seveda se za te naše besede ne bodo zmenili, oni bodo tirali svojo nemškutarijo naprej, dokler jih močnejša roka ne zavrne nazaj. Dokler pa ta močnejša roka ne pride, prosimo slovenske stariše v teh krajih, koder so trdo nemške šole, in tudi drugodi po Koroškem (saj tako imenovane „dvojezične“ šole niso dosti boljše), naj nas ubogajo iz ljubezni do svojih otrok in naj svoje otroke sami učijo po slovensko brati. Naj vam, ljubi Slovenci, nemškutarji na ušesa trobijo, kar hočejo, to nam smete vendar verjeti, da nikomur ne bo na škodo, če bo znal tudi po slovensko brati. Naši nasprotniki vam sicer na ušesa trobijo, da slovenščina nič ne velja in da ni vredno, se je učiti. Pa že naši vojaki, ki so bili v Bosni in Dalmaciji, so se prepričali, da jim je slovenščina dobro služila, in še Nemci so bili veseli, ako jim je slovenski vojak povedal, kaj Bošnjak ali Turek hoče. Še večje vrednosti za vsacega je pa slovensko berilo, to je branje lepih poučnih in zabavnih bukev slovenskih. Kar se otrok nemščine nauči v šoli, to v poznejših letih spet pozabi; slovenščine pa vendar ne pozabi, in če hoče kaj lepega brati, mora vendar le slovensko knjigo ali slovenski časnik v roke vzeti. Zato v resnici ne zastopimo, zakaj da naši ljudje slovensko branje tako malo obrajtajo in zakaj se ne pritožujejo zoper take šole, v kterih se otrok še brati ne nauči po slovensko. Ali mar niste že mnogo lepih naukov prejeli iz Mohorjevih bukev in iz „Mira“? Kako bodo pa vaši otroci take reči brali, če je šola trdo nemška? Učite jih torej vi sami po slovensko brati. Vedite, da Slovenci napredujemo in da bomo sčasoma vse nauke lahko zajemali iz slovenskih bukev, da se ne bo treba prej še le nemško učiti, če bo kdo hotel postati učen in študiran mož. To bo veliko krajša pot, kakor zdaj, ko se je treba prej še le nemško naučiti, če kdo hoče stopiti v više šole. Mi bomo že tudi slovenske više šole dobili. Zato pa nikar ne zametujte slovenščine in vedite, da bodo vaši sinovi veliko prej kako dobro službo dobili, če bodo tudi dobro slovensko znali, kakor pa takó, če jih v šolah pustite z golo nemščino tako zmešati in pokvariti, da ne znajo ne slovensko ne nemško. Kdor nobenega jezika prav ne zna, ali tak ni trapu podoben?

Poslušajte torej nas, ki vam dobro hočemo, poslušajte svoje dušne pastirje, ki so vaši najboljši prijatelji za čas in večnost. Ako pa ne ubogate, vas bodo še vaši otroci solznih očij tožili, da ste vi v svoji nespameti krivi njih nesreče. Poglejte mladi rod, ki se je naučil zaničevati svojo materno besedo in vero svojih očetov, ali zamore iz njega kaj prida zrasti? Kje je bila še sreča brez Boga?

Govor poslanca Šukljeja

v 183. seji državnega zbora dné 15. decembra 1892.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Iz začetka svojega govora se je gosp. poslanec pritožil, da se poslanci premalo zanimajo za obravnave proračunskega odseka in da zbornica sploh prepočasno deluje. Potem je rekel, da so razmere strank v državnem zboru tako zmedene, da ne morejo dolgo tako ostati, da mora priti prememba. Pohvalil je Poljake kot modre politike, in slednjič rekel, da je zveza raznih strank le potem mogoča, ako so stranke odkritosrčne in ne skrivajo svojih pravih namenov. Potem je nadaljeval od besede do besede (po stenografičnem zapisniku) tako-le:

»Dovolite mi, da nekoliko osvetlim obnašanje združene levice gledé na njene namene in njeno odkritosrčnost. Videli smo, kako se je združena levica v najnovejšem času preoblekla. Obklekla se je na enkrat v belo obleko narodne miroljubnosti in spravljivosti. Izvzamem seveda spoštovanega poslanca za Jägerndorf, ki se nam ni pokazal v tej obleki. Priznati moram pa tudi jaz, da je bil govor g. poslanca pl. Plenerja dné 17. novembra zeló priljuden in zmeren. Omeniti moram nadalje, da se je on sam pritožil, da njegova priljudnost ni našla pravega odmeva pri vladi in pri nasprotni stranki. Nekaj dnij pozneje je pa nek drugi veljavni zastopnik združene levice, gospod poslanec Suess, na nekem zboru ravno tako priljudno, spravljivo in zmerno govoril. On je rekel: (bere) „Mi stojimo vsi na stališču, na katero se je postavil naš spoštovani voditelj g. dr. pl. Plener pred nekaterimi dnevi v državni zbornici, da so Nemci v Avstriji pripravljene, svojo roko povesodi podati v mirno sporazumljenje, kjer bi ne bilo v škodo državine edinosti in ne v škodo načel, za ktere so se do zdaj potegovali.“

Gospodje! To so prav lepe in pomenljive besede. Jaz te besede tako razumem, da si hoče združena levica z zmernostjo in narodno miroljubnostjo pridobiti pravico do oblasti.

Take so bile besede. Oglejmo si pa dejanja.

Čuden slučaj se je pripetil, da se je ob ravno tistem času, ko je g. pl. Plener tukaj imel svoj znameniti govor, v koroškem glavnem mestu vršil shod (parteitag) liberalne nemške stranke. Gospodje! ta strankarski shod, ki se je vršil dne 13. novembra v Celovcu, ni bil kak malenkostni zbor le nekterih malovažnih ljudij, ampak udeležilo se ga je okoli pet sto pristašev združene levice, med njimi vsi koroški državni in večina deželnih poslancev z g. deželnim glavarjem na čelu (čujte! čujte! na desni), in kar moram še posebno poudarjati, spoštovani g. pl. Plener, voditelj združene levice, porabil je to priliko, da je izrekel svojo zahvalo in priznanje za to, da se je ta shod tako dobro priredil. (Čujte! čujte! na desni.)

Oglejmo si zdaj, kaj se je na tem koroškem strankarskem shodu govorilo, to nam bo pojasnilo, koliko so vredne besede voditelja združene levice.

Ta shod se je zato sklical, ker so se koroški Slovenci zbužati začeli; najbližji povod k temu shodu pa je dal neki odlok naučnega ministra, s katerim so se v nekaterih meri uslišale prošnje nekterih slovenskih občin za vpeljavo slovenskega učnega jezika v ljudske šole. O govori na tem shodu, na katerem so se Slovenci čez mero napadali, ne bom poročal po naših listih, ampak držal se bom poročila v „Freie Stimmen“, enega iz vaših listov. Kaj se je nam očitalo?

Zborovanje je vodil deželni poslanec dr. Luggin. Med zločini (hudodelstvi), ktere so koroški Slovenci zakrivali, naštel se je v prvi vrsti: „Družba sv. Cirila in Metoda ustanovlja po celi deželi svoje podružnice.“ Tu se gre za slovensko šolsko družbo, in prašati je najprej treba: kdo je pa začel? Znano pa je vsakemu, da se je nemški šulferajn prej ustanovil, in slovenska šolska družba je le odgovor. (Tako je! na desni.) Potem je pa še en velik razloček: nemški šulferajn koperni vsaj pri nas po tem, da bi slovensko mladino raznarodil (ponemčil); slovenska šolska družba pa ne stega svojih rok po nemških otrocih, ona brani le slovensko mladino, pristaše združene levice pa že to jezi, da se Slovenci branijo.

Druga pritožba je ta: „Ustanovljajo se čisto slovenske hranilnice in posojilnice.“ (Smeh in čujte! klici na desni.) Tedaš se to nam v greh štejejo, ako za to skrbimo, da revno prebivalstvo v sili kako posojilo dobi!

Tretja točka se glasi: „Družba sv. Mohorja razširja svoje »čedne« spise.“ Po pravici moram reči, da še v Avstriji, kjer je zdaj toliko narodne razdraženosti, se le redko čuje tako surova beseda v političnih bojih. Prosim toraj za vašo pozornost, da o tem kaj več spregovorim. Vi znate o našem narodu misliti, kakor hočete; znate tudi zaničljivo nanj pogledovati, tega pa ne morete utajiti, da je naše ljudstvo delavno in ukaželjno. Da bi se tej ukaželjnosti ustreglo, ustanovilo se je pred 40. leti na Koroškem društvo za ljudsko izomiko, in s ponosom smem reči: težko bote kje na svetu našli podobno društvo. (Dobro! dobro! na desni.) To društvo šteje zdaj 58.000 udov (čujte! na desni), ki dobivajo za smešno nizko ceno enega goldinarja po pet do šest knjig, deloma poučne, deloma pobožne vsebine. Letošnje Mohorjeve bukve imam tu pri sebi in po njih bom dokazal, kakošni so ti »čedni« spisi, zavolj kterih so nas na koroškem »parteitagu« tako napadali. Tukaj imam na pr. Mohorjev koledar, v kterem se nahaja vrsta poučnih in poljudno znanstvenih spisov, med njimi je prav lep spis o Dunaju in njegovih umetelnih spomenikih s podobami, ker ima slovensko ljudstvo neko naklonjenost do Dunaja in mu je tisti bolj priljubljen, kakor Celovec ali Gradec. (Prav res! na desni.) Nadalje je društvo razposlalo en molitvenik, potem „Slovenske večernice“, ki obsegajo poljudno znanstvene, zgodovinske in lepoznanstvene spise. Nadalje je društvo letos izdalo poljudno popisano Kneippovega natornega zdravljenja, to je gotovo knjiga, ki je za kmetško ljudstvo koristna. Potem je društvo izdalo popis potovanja v sveto deželo, in slednjč „Naše škodljive rastline“ s podobami (dobro! na desni), to je vendar knjiga, ki zasluži, da se v prav mnogih iztisih razširi med kmetško prebivalstvo. (Prav res! na desni.)

Gospoda moja! vsaka teh knjig se razpošlje med ljudstvo v 58.000 odtisih, in boleti nas mora, da ravno tista stranka, ki ima tako pogosto velike besede o svobodi in omiki v ustih, tako društvo napada, kakor je Mohorjeva družba, ki toliko stori za ljudsko izomiko. (Ploskanje na desni.)

Tisti pa, ki razmere poznajo, že vedó, zakaj je ravno to društvo pri častitih nasprotnikih tako malo priljubljeno. Podira namreč bedasto pravljico, s katero nas tako pogosto nadlegujejo, da namreč koroški Slovenci ali „vindišarji“, kakor jim pravijo, ne zastopijo „nove“ slovensčine. Ta pravljica se v nič razkadi, če pogledamo na kraje, koder ima Mohorjeva družba svoje ude.

Morda nam bodo kmalu spet prišli s tisto pravljico, in pri večerni veselici koroškega strankarskega shoda je gosp. poslanec Ghon, (poslanec

Ghon: ja, jaz sem bil!) eden izmed obeh orjakov iz planinskih dežel (smeh na desni) — kot takega ga je naslikal nek Dunajski list ob času Mengerjeve zadeve — ta gospod poslanec Ghon tedaj, ki mi je osebo prijeten in drag tovariš (posl. Ghon: me veseli!), je pri večerni zabavi rekel: „Kaj koristi Slovincem tista nova slovensčina, ki se je s težavo vkup skrpala, ljudje je pa ne razumejo.“ (Posl. Ghon: to je tudi res!) On je seveda ne razume, pa nekaj mi bo priznal (posl. Nabergoj: naučite se prej slovensko, potem bote že priznali! — posl. Ghon: ne pravite mi tega, ki sem živel 20 let med Slovenci!) on bo priznal, da kmet ne kupuje rad bukev; če se pa to zgodi, in kmet knjigo s svojim denarjem plača, potem je knjiga gotovo taka, da jo razume in da mu koristi. Na Koroškem ima društvo 71 dosmrtnih in 4600 letnih udov (čujte!). To je jasen dokaz, če se pomisli, da gre na tak način vsako leto okoli 25.000 knjig med koroške Slovence, in te knjige so pisane v pisni slovensčini, koroško ljudstvo pa jih željuo sprejema.

Še druga očitanja so se slišala na koroškem strankarskem shodu, in g. pl. Plener, voditelj združene levice, jih je vsaj posredno odobril. Govorilo se je tudi o slovenskem uradovanju, reklo se je, da so prošnje za slovensko uradovanje golo draženje, in nekdo je rekel (bere): „Pravosodni minister Pražak nesrečnega spomina je deželo osrečil z jezikovno naredbo, in koliko je tista v resnici vredna, se vidi iz tega, ker je že več let v veljavi, pa se je nihče ne poslužil.“ (Čujte! na desni.) Mi vemo, gospodje, zakaj se je nihče ne poslužil, in v toku razgovora bomo poskusili, koroške razmere na pravosodnem polju natančno razjasniti. (Posl. Trojan: prav tako!) Pa še to, da dotična jezikovna naredba niti v praktično veljavo ni stopila, ni moglo omečiti častitega nasprotnika. Govoril je nadalje (bere): „S tem seveda nevarnost ni odpravljena; naredba je še veljavna, in če se kak porednež danes ali čez leta na njo skliče, mora se izvršiti. Ni zadosti, da take naredbe zaspijo, one se morajo za vselej pokopati!“ (Burno ploskanje. — Posl. Nabergoj: to je prav liberalno!)

Ako se z nami tako govori, potem seveda nemamo nič dobrega pričakovati, ako bi vaša stranka spet kedaj državne vaje v roke dobila. (Dobro!) Tudi učnemu ministru se (na tistem shodu) ni dobro godilo. Čulo se je zoper njega več očitaj, pa najhujše zlo, ki je zbudilo vrhunce togote, izreklo se je v besedah: „Tako daleč smo že prišli, da se je kot učitelj nemščine na učiteljski pripravnici nastavlil Slovenec.“ (Klici: grozno!) Jaz pa v tem ne vidim tako velike nesreče, in da to ni nič novega, priča vam moja oseba. Jaz, kakor tu stojim, sem bil pod liberalnim ministerstvom Auersperg-Lasser iz službenih ozirov prestavljen iz Ljubljane v nemško Dunajsko Novomesto in tam sem skozi šest let na latinskih šolah učil zemljepisje in zgodovino, pa tudi nemščino, ker sem iz nje izprašan. Druge nesreče pri tem ni bilo, in dobrikam si celó, da ravno o nemščini se je marsikteri mladenič od mene kaj naučil. Slučaj v Celovcu je pa še bolj smešen. Tisti profesor, ki je bil v Celovec poslan, za kar sem g. učnemu ministru osebno hvaležen, je izprašan iz zgodovine in zemljepisja za više latinske šole, iz slovensčine in nemščine pa za nižje latinske šole. Kolikor jaz vem, je bil zato v Celovec poslan, da bi gojenci, ki so namenjeni za učitelje na slovenskih ljudskih šolah, vendar koga imeli, ki bi jih v slovensčini tako pedagogično, kakor filologično dobro poučil. Najlepše pa še pride. Ali veste, kje je ta mož, ki je bolj premišljajoče nravi, se s politikom nikoli ni pečal in živi le za znanost in nje poklic, do zdaj služil? Na kaki slovenski šoli nikoli ni služil; 16 let pa je služil v nemškem Novem Jičinu (Neutitscheinu) na neki moravski deželni srednji šoli, kjer je imel le z Nemci opraviti. (Posl. dr. Trojan: čujte!) Pa že to, da je rojen kranjski Slovenec (klici: on ne zna več slovensko!) in da je svoji narodnosti zvest, čeravno se v politiko ne meša, bilo je zadosti, da so ga na tak način napadli. (Klici na desni: to je ostudno!) Ko je pa dr. Luggin svoj govor končal, gospoda moja, je pač naravno, da je prišel na vrsto naš stari prijatelj in pokrovitelj baron Dumreicher. (Smeh in klici: čujte!) Odkritosrečno povem, da sem se potrudil, pridobiti si nepristransko sodbo o tem politiku in sicer zavolj tega, ker je tako prešerno nastopal. Obžalujem, da nisem imel priložnosti, tega častitega tovariša spoznati iz parlamentarnega delovanja. Moja krivda to ni. Kedar pa nastopi kot govornik, moram reči, da se mi zdijo njegovi govori, kakor dolgočasna samota; vidi se v njih neko veliko pomanjkanje lastnih mislij. (Smeh.) Vsi njegovi govori imajo dva nagiba, enega osebnega, in drugega stvarnega. Osební nagib se kaže v neki mržnji proti sedanjemu učnemu ministru. Včasih se mi je zdelo, da se za to mržnjo skriva želja: „óte toi que je m'y mette“ (umakni se, da se jaz tje vsedem). Stvarni nagib pa je njegova vedno ponovljena beseda: nemška celokupnost. Ni ga

Dumreicherjevega govora brez teh dveh nagibov, in tako je bilo tudi na Celovškem strankarskem shodu, le da se je tam poslužil še bolj ojstre besede. Govoril je o „nemški bojni vzajemnosti“ in rekel te besede (bere): „Boj torej ni korošk, ne planinsk, ampak vleče se skozi celo Avstrijo, napolnuje sever in jug, in ta skupna stiska nas je primorala, da se skupno branimo.“

Gospodje! Tako se je govorilo dne 13. novembra t. l., toraj štiri dni pred tistim govorom, v kterem nam je poslanec dr. pl. Plener tako lepo o narodnem miru govoril. (Čujte! čujte! na desni.) Ako je tedaj gospod baron Dumreicher vladi očital, da ima dvojno lice, zdi se pa meni, da sedi ta Janusova glava z dvojnimi licem na nekih drugih ramah in na drugem truplu.

V nadaljevanju svojega govora je g. poslanec Šuklje rekel, da bi bila sprava s Slovenci lahko mogoča, ker ne stavlja državno-pravnih tirjatev. Tudi ni res, da Slovenci nasprotujejo avstrijski zunanji politiki. Slovenci imajo doma s svojimi domačimi zadevami dovolj opraviti in nemajo časa, z zunanjo politikó beliti si glave. To je zatrdil slovenski delegat dr. Gregorčič v delegacijah, pa tudi voditelj slovenskih radikalcev, dr. Tavčar, v kranjskem deželnem zboru.

Potem je govornik začel govoriti o tistih odlokih zastran slovenskega uradovanja v Celovcu in Celju in sicer (po stenografičnem zapisniku) tako-le:

»Govoriti imam še o tisti razsodbi, ki je v zadnjih dneh toliko hrupa naredila. Zinil bom o tem le nekaj besed. Pred vsem je treba poudarjati, da se odlok ne dotika samoupravnega uradovanja, ampak le prenešenega delokroga, gledé tistega so pa mestni magistrati s samostojnim statutom ravno take oblastni, kakor okrajna glavarstva. (Prav res! na desni.) Tega ne morete ovreči, naj še toliko govorite o nemškem značaju in nemškem jeziku teh mest. Kako je pa s Celjem? V Celju je zadnja ljudska štetev, ktero so vodili vaši uradniki, torej gotovo ne v korist Slovencev, pokazala, da se več ko ena četertinka prebivalcev poslužuje slovenskega občevalnega jezika, in važno je vedeti, da je ravno višja inteligenca v slovenskem delu prebivalstva močno zastopana. (Čujte! na desni.) In kako, gospodje, hočete braniti narodni značaj kake občine? Ali mar s postavami in upravnimi naredbami? Ne, gospodje, če je en narod v gospodarskem ali družbinskem oziru tako čvrst, da mu drugi ni kos, s tem si občina ubrani svoj narodni značaj. V Celju pa so se razmere v zadnjem času močno spremenile in to na čisto naraven način. Celje ni bilo nikdar čisto nemško mesto, (čujte na desni) Celjsko prebivalstvo se je vedno množilo in dopolnjevalo iz čisto slovenske okolice. (Prav res! na desni.) V prejšnjih časih so se prišleci iz okolice hitro ponemčevali. Zdaš pa tega ni več, ker je ljudstvo narodno probujeno. Sicer je nevarno prerokovati, v tej reči pa bi si upal izreči neko prerokovanje. Veseli me, da g. poslanca Foreggerja ni tukaj, ker bi ga nemara bolelo, kar bom rekel. (Smeh na desni.) Pravim namreč, da ne bo dolgo, da se bo brez sile od naše strani v Celju zgodila enaka premena, kakor v Ljubljani, kjer se je navidezno nemški Laibach spremenil v slovensko Ljubljano. (Ploskanje na desni.) V Celovcu je drugače, tega ne tajim. Ukljub temu pa se mi vladna naredba tudi zastran Celovca popolnem opravičena zdi. Ne pridite mi s tem, da je ljudska štetev pokazala v Celovcu ne povsem štiri odstotke, komaj nekaj nad 700 Slovencev. Če se je kje na svetu pokazala kaka statistična zmota, — nočem rabiti ostrejšje in resničnejše besede — gotovo je bilo tukaj. Nikoli nam ne bote mogli utajiti, da ravno v Celovcu sega slovenski živelj do mestnih vrat in razširja se še na severni strani mesta, in ni verjetno, da bi se bil ustavil pred mestnim ozidjem. Če pa vi vendar tako trdite, potem premislite le to: ne morete nam dati hujšega orožja v roke za dokaz, kako da vi znate duševno in moralno na tla potlačiti slovensko manjšino! Sicer pa je stvar vendar le taka: Celovec je glavno mesto dežele, ktere tretjina prebivalstva je slovenska. (Tako je! čujte! na desni.) Slovensko prebivalstvo se razširja do mestnih vrat, kakor sem že rekel, potem ja ni tako grozna krivica, ako se mestu zaukaže, da mora v prenešenem delokrogu na slovenske dopise po slovensko odgovarjati.«

K sklepu je govornik rekel, da bi bila nemško-liberalna vlada velika nesreča za Avstrijo. Rekel je, da si Slovenci želijo, vzajemno postopati z bratovskim češkim narodom, Mladočehe je pa opominjal, naj popustijo nerodovitno politiko zanikanja ter naj se poprimajo pozitivnega delovanja, in če hočejo kaj doseči, naj se zvežejo s tistimi poslanci, ki so češkemu narodu pravični in prijazni. Ne zahteva od Mladočehov, da bi postali vladna stranka, ker tudi njegova (konservativna) stranka ni več vladna stranka, ampak stoji vladi hladno naproti. Tudi obžaluje, da državni zbor tako malo dela, in da najpotrebnejše postavbe v odsekih ležijo in se ne rešijo. Burno ploskanje na koncu govora je do-

kazalo, da je g. poslanec Šuklje mnogim iz sreca govoril.

Hvala mu za možate besede tudi od strani nas koroških Slovencev!

Dopisi prijateljev.

Iz Celovca. (Tiskovna pravda zoper našega urednika.) V št. 29. letošnjega „Mira“ je bilo neko „poslano“, v katerem so trije pohvalili g. Miho Zablacana v Glinjah, da je podaril 35 gld. za tamošnjo brizgalnico. Na to pa je došel „Miru“ popravek, podpisan od dveh bivših in dveh sedanjih odbornikov požarne straže v Glinjah, češ, da to ni res. Naš urednik popravka ni sprejel, ker je bil nemško pisan in ker se mu je zdelo, da brizgalnica ni v nobeni zvezi s sedanjim odborom požarne straže. Na to je g. Petrič, namestnik glavarja požarne straže, tožbo uležil. Pri obravnavi dne 23. dec. t. l. se je naš urednik zagovarjal, da ni dolžen, sprejemati nemško pisanih popravkov. Nadalje se je iz branja pravil Glinjske požarne straže pokazalo, da ima samo glavar (požarne straže) pravico, društvo pred oblastnjami zastopati, da toraj g. Petrič kot podnačelnik niti pravice nema, društvo zastopati in tožiti. Sodnik, c. kr. avskultant vitez Jezernik, je toraj proglasil razsodbo, vsled ktere je bil naš urednik oproščen. Zastopnik državnega pravdnika pa je naznanil priziv na deželno sodišče.

Iz Celovca. (Naznanilo.) Čast. duhovščini se naznanja, da molitve „pro vitanda mortalitate“ ni treba več opravljati, ker je nevarnost pred kolerom minula. Opravi pa se naj enkrat med sv. mašo molitve „pro gratiarum actione“ v zahvalo za Božjo obrambo pred to boleznijo. Najde se ta molitev tik za votivno mašo „de s. Trinitate“.

Iz Celovca. (Upitje brez konca in kraja.) Naši Nemci, ki so bili od vseh vlad toliko božani, so zdaj kakor razvajeni in „scartljani“ otroci; ako se jim ne dá vsaka reč, ki jo želijo, začnejo cviliti; ako vidijo, da tudi kdo drugi kaj dobi, jamajo se kremžiti in naposled rohnati. Da mora Ljubljanski magistrat malo število kranjskih Nemcev spoštovati in na nemške dopise po nemško odgovarjati, to jim je čisto prav; da bi pa Slovenec na Koroškem ali Štajerskem kako pravico imel, o tem nočejo nič slišati. Zdaj kričijo že 14 dnij po vseh nemško-liberalnih listih, kako se „nemštvo zatira“, ker se je magistratoma v Celovcu in v Celju ukazalo, slovenske vloge sprejemati in po slovensko reševati. Po zgledu razvajenih in porednih otrok celo reč pretiravajo in zavijajo, kar le mogoče. Beljaški liberalni list se kar naprej laže, da bo zdaj vse uradovanje Celovškega magistrata slovensko (!) in da pri tem uradu noben Nemeec ne bo več službe dobil. (!) Celovški liberalni list pa pravi, da bo zdaj enega uradnika več treba, da bodo toraj mestni troški narastli. Resnica pa je le to, da bo en sam uradnik, ki slovensko zna, zadostoval, da rešuje slovenske vloge, in še tega bodo lahko porabili za druge pisarije, ker je vsak izobražen Slovenec zmožen obeh deželnih jezikov, to je slovenskega in nemškega, se je toraj več učiti moral, kakor vsak drug Nemeec, in je tedaj za tako službovanje popolnoma sposoben. Zadostovalo bo toraj sedanje število uradnikov; razloček bo le ta, da bo med mnogimi uradniki magistratskimi en sam Slovenec ali pa tak Nemeec, ki tudi slovensko dobro pisati zna. Ali to še nikoli ni bilo? Še pred par leti je bilo tako: najvišji magistratni uradnik, vodja gosp. Bratuš, je bil Slovenec in slovensčine v govoru in pismu popolnoma zmožen. Dokler se on ni stopil v pokoj, so se vse slovenske vloge, in tudi one Celovške podružnice sv. Cirila in Metoda brez ugovora sprejemale. Zakaj pa Celovški Nemci niso že takrat svojega krika po svetu zagnali? To je bilo še ob času, ko je še živel rajni monsignor Andrej Einspieler, in pisatelj teh vrstic je g. Bratušu še sam v roke dal slovensko vlogo (naznanilo o občnem zboru podružnice), ki se je sprejela brez ugovora; g. Bratuš pa je potem sam prišel k zborovanju. Dobro bi bilo, to razložiti tudi v državnem zboru. Znano nam je pa tudi, da sta že zdaj dva uradnika v službi magistrata, ki sta zmožna slovenskega jezika, zakaj se jih pa v to ne porabi. Sploh naj Slovenci iz mesta in dežele, kedar imajo s tem uradom kaj opraviti, občujejo z njim le v svojem domačem jeziku, potem bode magistrat prisiljen, se bolj ozirati tudi na želje in potrebe Slovencev, ki ravno tako davke plačujejo, kakor Nemci.

Iz Kotmari vesi. Zoper šolsko pozvedovanje z dne 22. novembra 1892 se je od tukaj odposlal protest na šolsko oblast, ki se je podprl s sledečim zapisnikom:

Z a p i s n i k.

pisan pri občinskem uradu v Kotmari vesi dne 27. novembra 1892 o dogodkih, ki so se vršili o

priliki izpraševanja strank zastran učnega jezika v šoli v Kotmari vesi od strani c. kr. okrajnega glavarstva v Celovcu.

Tukaj podpisani člani predstojništva in odbora Kotmirske občine potrdimo s svojim podpisom, da smo zdalej podpisane priče izpraševali in le take stvari v zapisnik postavili, ktere so te priče kot resnično govorjene in storjene potrdile.

Vodili pa smo to izpraševanje sledeči: Matija Prosekar, župan in perovodja; Tomaž Koban, svetovalec; Jože Modrič, obč. svetovalec in Filip Lajčehar, posestnik in obč. svet. namest.; Dioniz Struger, obč. odbornik.

Mat. Prosekar l. r., župan in perovodja; Tom. Koban l. r., svetovalec; Dioniz Struger l. r., obč. odb.; Jožef Modrič l. r., obč. svet.; Fil. Lajčehar l. r., svet. nam.

S t v a r :

Dne 22. novembra 1892 je prišel Celovski okrajni glavar g. baron Mac-Nevin v Kotmari vesi, kamor je v šolsko hišo sklical stariše šole obiskajočih otrok, da bi jih izpraševal, ali hočejo slovensko ali nemško šolo. Pri tem pa ni bil objektivni ali nepristranski, da bi bil, kakor bi bilo pričakovati, mirno poslušal in zapisal, kar so stranke govorile, in spoštoval tudi misel tistih, ki hočejo šolski pouk na podlagi maternega jezika; ampak on se je očitno postavil na strankarsko stališče in je tiste zasmeheval in zaničeval, ki hočejo slovenski pouk v šoli.

Neki ženi, ki se je izrekla za slovensko šolo, je rekel: „ali ste tudi vi tako neumna?“ Ženi je ime Marija Kropfič.

Pismeno slovensčino je imenoval „hrovaščino“, ktere tú nihče ne zastopi. — Spozabil se je tako daleč, da je rekel: „Taki bi morali čez Ljubelj iti, kteri so za slovensko šolo.“ Predznil se je celo reči: „Taki bi ne smeli otrok imeti, ki se podpišejo za slovensko šolo.“

Pravil je, da je bil štiri leta kot okr. glavar na Spodnjem Štajerskem, kjer imajo slovenske šole, in da se je sam prepričal, da se otroci v tistih šolah nič ne naučijo, in da preden bo deset let, bodo zopet za nemške šole prosili. Trdil je pred zbranimi stariši, da slovenska stranka hoče čisto slovensko šolo, akoravno je Kotmirska občina in krajni šolski svet v Kotmari vesi (Köttmannsdorf) v svoji prošnji za slovensko šolo od dne 20. marca 1892 povdarjala, da se mora tudi nemščina učiti kot učni predmet. — Ko se je tudi navzoči župan sklical na to prošnjo in tirjal, naj se ljudem naprej bere, rekel je okr. glavar, da tiste prošnje ni dobil v roke. Torej je pred mnogimi pričami nekaj neresničnega trdil, ker se mu ni vredno zdelo, da bi se prej o stvari informiral in poizvedel. Sicer pa mu je moralo znano biti, da je deželni šolski svet sam odredil za slovensko šolo tri ure nemščine na teden. Ako se to komu premalo zdi, tega ni kriva slovenska stranka, ampak šolska oblast. Ko bi bila tista ukazala šest ur nemščine na teden, bi bila slovenska stranka tudi zadovoljna. Gosp. okr. glavar ni imel tedaj pravice, ljudi begati in plašiti z neresnično trditvijo, da slovenska stranka hoče čisto slovensko šolo. Ko se mu je od slovenske stranke ugovarjalo, je še le priznal, da se bo v slovenski šoli dve uri nemščina učila, kar pa ni res, kajti šolska oblast je odredila tri ure.

Nadalje je trdil neresnico, ko je rekel, da je zdaj šola skozi prve dve leti slovenska. Ako bi bila šola dve leti slovenska, bi morali šolarji vendar kako slovensko učno knjigo imeti. V resnici pa nimajo druge slovenske učne knjige, kakor pa samo Prešernov Abecednik, ki je pa tudi na pol nemšk.

Tudi je g. okrajni glavar dopustil, da so fanatizovani pristaši nemške šole kričali in vriščali in nad Slovenci vpili: „Vi ste hujši kot ravbarji!“ Njegova dolžnost bi bila, razgrajalce zavrniti. Ko so pristaši slovenske stranke videli, da se jih hoče le strahovati ali pritiskati in so se bali še večjega nemira, in da zastopnik vlade sam le enostransko in pristransko pritiska na korist nemškutarško-liberalne stranke, zapustili so prostor zborovanja (šolsko hišo) in pozneje vložili pri c. kr. okr. glavarstvu protest zoper tak nepostaven pritisk.

Da je ta zapisnik resničen, da se nam je naprej bral, in da je zapisano le to, kar smo sami slišali, potrdimo s svojimi podpisi:

Adlasnig Mat. l. r., Franc Suher l. r., Prim. Hedenig l. r., Marija Kropfič l. r., Jož. Jesenko l. r., † Katar. Baste po Fil. Lajčeharju, J. Topeler l. r., † Jaka Ogriz po M. Prosekarju, † Jožef Lampihler po Fil. Lajčeharju, Jožef Chul l. r., Anton Lampihler l. r. (za se in kot varuh za eno drugo), Jak. Lampihler l. r., Mat. Lampihler l. r. (za se in kot varuh za dve drugi), † Jan. Žnidar po Ant. Lampihlerju, † Jak. Bizjak po Mat. Lampihlerju (za se in eno drugo), † Uršula Kramer po Mihi Paku, † Mat. Antonič po Dion. Strugerju, Kat. Vac l. r.,

Albina Modrič l. r., † Ulrich Beguš po Fil. Lajčeharju, Peter Peterman l. r., † Fil. Leban po Mat. Prosekarju, † Tomaž Vizjak po Dioniz. Strugerju, Valentin Štangl l. r.

Podpisana izreče še, da jej je gosp. okr. glavar rekel: „Ali mislite, da bote v pekel prišla, če se za nemško šolo podpišete?“

Barbara Pvažiner l. r.

Proti šolski obravnavi, ki se je vršila v šoli v Kotmari vesi dne 22. novembra 1892 in proti pristranskemu obnašanju vodje te komisije, c. kr. okr. glavarja g. barona Mac-Nevina, protestuje občinski odbor v Kotmari vesi v svoji seji od dne 27. novembra 1892.

Obč. urad Kotmari vesi, dne 27. novembra 1892.

M. Prosekar l. r., obč. predst. Jan. Štih l. r., obč. svetovalec. Tomaž Koban l. r., obč. svet. Jožef Modrič l. r., obč. svet. Lovrenc Koban l. r., obč. odb. Dioniz Struger l. r., obč. odb. Rupert Wieser l. r., obč. odb. V. Štangl l. r., obč. odb.

(L. S.)

Toliko kot odgovor na vsa neosnovana in lažnjiva zavijanja, ki so se pretekle dni v tej zadevi nakupičila po nemško-liberalnih listih „Neue freie Presse“, „Grazer Tagespost“ in drugih takih Dunajskih listih, ne izvzemši domačih „Freie Stimmen“ in Beljaške „Deutsche Allgemeine Zeitung“. Iz gorenjega zapisnika more vsakdo brez posebne težave razvideti in presoditi, je li bilo postopanje g. c. kr. okrajnega glavarja Celovškega pri tej priliki postavno in pravilno, ali ne.

Izpod Dobrača. (Tolažilne sanje.) Mnogokrat se je že zgodilo to, kar se je človeku sanjalo. Pomenljive se mi vidijo tudi sanje, ki sem jih imel tisto noč pred praznikom sv. Andreja. Sanjalo se mi je, da sem sedel s svojo družino za mizo pod košato lipo pri južini. Kar zagledam, da se nam bliža veselega obraza in srčno pozdravlja nas č. g. Andrej Einspieler, nepozabni oče koroških Slovencev. Skočim mu vesel naproti, priklonim se mu ponižno ter ga ves začuden vprašam: „Kako pa Vi pridete k nam, visokočastiti gospod, saj je že vendar nekaj let, da Vas nam je vzela prerana smrt, in da ste se preselili v lepšo domovino, kjer vlada mir in sprava? Ali morebiti potrebujete od nas kake pomoči?“ Ljubko se mi nasmehlja, prisede k nam za mizo in reče: „O jaz ne potrebujem od vas nobene pomoči. Prišel sem le sem, da bi vas ljubi Slovenci, malo potolažil. Veliko, veliko morate trpeti; še hujše bo prišlo, a ne udajte se, kajti zmaga bo vaša!“ Tako mi je govoril v sanjah rajni monsignor Andrej Einspieler. Ko sem se prebudil, premišljeval sem dolgo o tej čudnej prikazni v sanjah; neki notranji glas pa mi je od tedaj vedno pravil, naj te sanje priobčim v „Miru“, morebiti bodo v tolažilo tudi drugim Slovincem, kakor so meni, ker sem prepričan, da vlada Andrejev duh med nami. Bog in Slovenci!

Iz Rožne doline. (Razširjajmo „Mir“!) Politični položaj je zdaj tako zmeden, da si vlada ne ve prav pomagati s tem državnim zborom, in pričakovati je vsaki čas, da se bo državni zbor razpusstil. Ako se to zgodi, imeli bomo tedaj spet nove volitve. Vsak rodoljub pa vé, kako težaven je pri nas volilni boj. Najbolj ga pa to otežuje, ker so naši posestniki še premalo poučeni v politiki in zavolj tega omahljivi, da vsakemu verjamejo in se dajo vlačiti zdaj na desno, zdaj na levo. Najboljši pripomoček zoper to omahljivost je pa branje političnih časnikov. Kdor „Mir“ prebira, je v politiki že toliko poučen, da pozna politične stranke in njih namere ali težnje; lahko mu je spoznati, ktera stranka ga vodi po pravem potu, in tiste se drži pri volitvah. Previden mož se že naprej pripravlja na imenitne dogodke. Tudi mi ne smemo dremati do tistega dne, da bodo nove volitve razpisane. V zadnjih tih ali štirih tednih se ne dá več veliko storiti, ljudje so nevedni, nasprotniki jih begajo in plašijo, da volilec nazadnje ne vejo, komu bi verjeli. Pripravljajmo se že zdaj na volitve; najboljša priprava pa bo, ako razširjamo „Mir“. Naš list je sicer močno razširjen, pa vendar še vse premalo. Na tisoče je še slovenskih posestnikov na Koroškem, ki ga ne berejo, in ravno ti so tisti omahljivci, ki nam radi pri volitvah vse skazujejo in ki se podpisujejo za nemške šole. Nasprotniki namreč porabijo njih nevednost in jim natrobijo vsake vrste zvijačne laži v ušesa. Dokler bomo še kaj takih političnih nevednežev imeli, tako dolgo ne bo miru v deželi, ker nasprotniki znajo te nevedneže vselej in povsod poiskati, jih nahujskajo zoper našo stranko in naredijo na tak način dve stranki v eni občini, tako da se povsod Slovenec zoper Slovenca vojskuje. Če pa enkrat tako daleč pripravimo, da se bo „Mir“ v vsaki slovenski hiši bral, potem bomo Slo-

venči vsi ene misli in bomo pri volitvah lahko zmagovali. Rodoljubi! na delo toraj, in razširjajte „Mir“. Ako kak manjši posestnik težko zmora 1 gld. 50 kr., naj pa po trije sosedi vkup stopijo in naj dajo vsak 50 kr. Toliko dati se noben kočar ne bo branil, in tako bomo dobili politično zaveden národ. Samo delati je treba!

Iz Železne Kaplje se nam piše: V zadnjih dveh številkah „Mira“ omenjali ste najprvo v „Listnici uredništva“ in potem v dopisu „iz Dobrolovske okolice“ tudi o našem svečarju g. Paher-ju, da se pajdaši z liberalci, iz česar bi se dalo sklepati, da nam je postal nasproten in da se je pridružil povsem našim „Parteitagovcem“. Resnici na ljubo pa Vam moremo sporočiti, da je g. Paher mož pošteni in da našim težnjam nikdar nasproten ni bil. Zašel je sicer 13. nov. t. l. res nehoté v neko veselo družbo, ki se nasproti nekemu potujočemu Slovincu v neki tukajšnji gostilnici ni nič kaj prav častno obnašala, ali če tudi je tako postopanje obžalovanja vredno, vendar ga ne gre pripisovati povsem na rovaž gosp. Paher-ja, ki je pri tej stvari izmed vseh drugih najmanj prizadet. Toliko v pojasnilo.

Opazka uredništva. To naznanilo, ki nam je došlo od verodostojne strani, vzamemo z zadoščenjem na znanje, in ker nočemo nikomur po nedolžnem krivici delati, kar gotovo tudi naš dopisnik ni nameraval storiti, smo bili radi pripravljene, ta dopis objaviti v celoti, kakor nam je bil dopolan ter priporočamo trgovino g. Paherja vsem slovenskim rojakom tembolj, ker nam je še od prej znano, da se je g. Paher kot vesten trgovec v svoji stroki vedno trudil, svojim naročnikom dobro in pošteno postreči.

Iz Kazaz. (Nov dušni pastir.) Veseli smo, da so bile naše prošnje uslišane, in da smo dobili spet dušnega pastirja. Dne 9. novembra popoludne smo sprejeli novega duhovnika č. g. Franca Lenca. Raz zvonik je plapolala velika zastava, možnarji so pokali, in šolska mladina je šla gospodu naproti. Ena iz šolaric jim je podala šopek cvetlic, in gospod so mladino pozdravili v lepih besedah. Potem smo gospoda spremili v cerkev, kjer so imeli sv. blagoslov. Težavno je biti brez duhovnika, daleč smo imeli v cerkev, in če je kdo zbolel in pozelel spovednika, ni ga bilo v naglici dobiti. Zato se veselimo novega dušnega pastirja, ki bodo oskrbovali tudi Šteben. Slišimo jih hvalliti, kako so dober in prijazen gospod; zato želimo, naj bi prav dolgo pri nas ostali.

Iz Djekš. (Nadležna sodrga) so tisti ljudje, ki iz nemške strani k nam prihajajo, in ktere našo ljudstvo „šintarje“ imenuje. To ime tudi zaslužijo, ker davijo pse in mačke, jih derejo in potem iz kože delajo jermene in mošnjčke. Popravljajo tudi dežnike (marele) in prodajajo plehasto posodo. Njih glavni posel je pa vendar le beračenje, in če jim hitro in urno ne daš, začnejo zmirjati, se rotiti in človeku najhujše želeči. Takega vlačugarstva se še slovenski reveži sramujejo. Tisti nemški liberalci, ki jih toliko skrbi, kakošne šole imamo mi Slovenci, naj bi rajši skrbeli za te svoje rojake, da ne bi nadlegovali nas Slovencev, ki imamo domačih revežev dovolj.

Iz Lovank. Naši nemškutarji navadno govorijo: „farji kalijo mir, mi smo pohlevni ljudje“. Da s takimi govori le ljudstvo slepiti hočejo in svoje krivice zakriti skušajo, kaže naša vas. Pri nas je bil še pred leti mir, vsi smo bili zedinjeni pod slovenskim banderom. Če je volitev bila, so Lovančani vedno v obilnem številu prišli in so pomagali do zmage. Na čelu sta nam bila dva kmeta Komar in Čemer, ki sta bila res navdušena za našo reč, tako da smo mislili, ti bodo stebri našega slovenskega kraja. Pa žalibog drugače se je zgodilo in mir je v kratkem izginil iz naše vasi. In kdo pa je kriv? Noben duhovnik, noben Slovenec, ampak g. Plavec, ki je tu požarno brambo vstanovil in ki tako rad ropota zoper nas, da mi mir kalimo. Dobil je nekoliko pristašev na svojo stran, kateri zdaj trobijo v liberalni rog in od tega časa ni miru pri nas in ga ne bo. Zakaj, mi ostanemo verni svojemu prepričanju, mi ne bomo ubežniki in odpadniki, kakor so že nekteri postali. Največ pa nas boli tudi to, da sta nas ta dva, katerim smo največ zaupali, na ktera smo se največ zanašali, Komar in Čemer, zapustila in da sta romala k nemškemu „Parteitagu“ v Celovec. Kdo bi si bil to mislil še pred tremi leti, tako se časi sučejo! Takrat navdušena Slovenca, zdaj pa . . . težko je zapisati kar mislimo. Upamo in pričakujemo pa vendar le, da se svojemu slovenskemu národu ne bota za zmirom odtujila. S časom bota spoznala, kje in na kateri strani se nahajajo v resnici njih prijatelji in svojo zmoto bota še obžalovala. — Nas pa vse te razmere ne bodo spremenile; mi ostanemo to, kar smo bili, le to hočemo, da naj nam liberalci ne očitajo vedno, da hujskamo ali da mir kalimo, in jim svetujemo, da naj rajši pred svojimi durmi pometajo. Drugače bomo prisiljeni tudi mi ostro postopati začeti, ker naša pohlevnost bo tudi enkrat konec vzela.

Od nekod. Učitelj Samonig v Kotljah je dobil, ker je neki na očeh bolan, dopust za pol

leta. Ali ta bolezen menda ni tako huda, ker omenjeni gospod lahko opravlja poštarstvo službo in zraven tega še vsak teden prepíše celo kopo aktov za advokata v Slovenjem Gradci. Ako more opravljati gospod Samonig službo poštarja in advokatskega pisarja, ne bilo bi mu menda težko opravljati tudi dolžnosti svojega učiteljskega stanú. Učitelj Samonig se tudi baha, da je dobil v svojo mrežo skoro že vse tamošnje kmete; le šest jih neki še stoji za č. gosp. župnikom. Rekel je tudi, da je bičal dozdej Slovence z biči, zanaprej pa jih bode s škorpijoni. Skrajni čas je že, da se temu človeku zamaše usta z odločnostjo; zato naj možje, ki so v njegovi bližini, zberejo vse podatke o njem ter se pritožijo na merodajno mesto. S takimi ljudmi ne smemo imeti nobenega usmiljenja.

Iz Stajerske. (Svarilo.) Še enkrat naj bo v „Miru“ svarilo pred sleparskim parom Jožef Treutler in Marija Stiglmeier, ki pravita, da znata popravljati cerkveno obleko. Vse naše cesarstvo sta že obhodila in povsodi goljufala. V naši dekaniji sta slehernega župnika opeharila. Vzela sta cerkvena oblačila v delo, pa nič več vrnila, ampak prodala in denarje zapravila, naposled pa jo na tihem na Koroško popihala.

Politični pregled.

Notranji položaj je še vedno zelo zamotan. Vladni listi pišejo, da bo grof Taaffe puskulil postaviti stalno večino v državnem zboru, da se pa pri tem ne bo oziral na Mladočeha, temveč da bo razcepil nemško-liberalno stranko ter zmernejše levičarje pridobil za vladni program, ktere ga bo te dni sestavil. Drugi listi pa so še nedavno pisali, da je imel Taaffe dogovore z zmernejšimi Mladočehi. V resnici sta Kramar in Kaizl (mladočeška realista) zadnjič bolj spravljivo govorila in se izrekla, da se Mladočehi ne branijo, pridružiti se desnici, ako je tista pripravljena, braniti enakopravnost in samoupravo tudi zoper vlado, ako bi bilo treba. Na to je odgovoril Slovenec Šuklje, da desnica ne zahteva, naj bi Mladočehi postali vladna stranka, ker tudi konservativci niso več vladni pristaši, ampak stojijo vladi hladno nasproti. — Zdaj toraj še nič ne vemo, kako se bodo stvari razvile. Liberalci pišejo o jstro zoper vlado, njih poslanci so jej pa vendar dovolili, davke pobirati. Iz tega mnogi sklepajo, da se liberalci le na videz po robu postavljajo, da bi vlado ostrašili, da bi jim več oblasti prepustila, zraven so pa veseli, da Taaffe njih pomoč potrebuje, ktere mu tudi odrekli ne bodo, dokler jim bo debele kose rezal, to pa na škodo nemških národov. Dokler se bo pa Taaffe naslanjal na celo levico, ostane položaj nejasen in nestanovit, kajti levičarji si dajo svojo pomoč predrago plačevati, to pa boli konservativce, ker se darovi za levico iz njih kože režejo, in jasno je, da se bodo pri takih razmerah kmalu naveličali, vlado podpirati; Poljaki pa se tudi ne marajo zvezati z levičarji, torej bo Taaffejeva večina kmalu spet razpadla. Nekteri celo pišejo, da bo Taaffe razcepil Hohenwartov klub in en del njegov pridružil k levičarsko-poljski večini. Mi pa sodimo, da se noben del konservativcev ne bo dal zlorabiti za podnožje nemških liberalcev. Sicer pa je odveč, veliko govoriti o položaju, ki je za zdaj preveč zmeden; bolje bo počakati, da vidimo, kako se bodo stvari razvile. Najbolje bi bilo, ko bi vlada državni zbor razpustila, pri novih volitvah bi potem ljudstvo samo pokazalo, kako politiko da želi. Slovenci in sploh stranke na desnici se novih volitev nemamo bati. Ako se Taaffeju ne posreči, sestaviti stalno večino, mu res družega ne bo kazalo, kakor razpisati nove volitve. Ko bi pa Mladočehi zmorni bili, praktično politiko uganjati, morali bi stopiti v dogovore s Poljaki in konservativci, in na podlagi skupnega programa bi potem desničarji sami sestavili večino po svoji volji, ktera bi ne bila pokorna služabnica Taaffejeva, ampak od njega čisto neodvisna. Taaffe bi moral potem po volji desnice vladati ali pa odstopiti. — V budgetnem odseku se je poslanec Šuklje potegnil za to, naj bi se v Kobaridu napravila okrajna sodnija, ker je Tolminska preobširna. Minister Schönborn je rekel, da bo v tej zadevi govoril z denarnim ministrom. — Slovaški rodoljub in pisatelj Hurban je bil od ogerskih porotnikov v Požunu krivega spoznan in potem od sodnikov obsojen na 1 leto ječe, 300 gld. globe in 257 gld. sodnijskih stroškov. In to vse zavolj enega članka, v katerem je Madjarom resnico povedal! Tako trdo postopajo Madjari z drugimi národi. Plačilen dan ne more izostati.

Sv. Oče so razposlali dve okrožnici zoper prostožidarje (framazone), eno na laške škofe, drugo na laško ljudstvo. V živih besedah svarijo pred tem hudobnim, protikrščanskim društvom. — Na Francoskem imajo zdaj veliko pravdo. Že pred leti se je naredila velika družba, ki je hotela prekopati zemsko ožino (Panama) med severno in

južno Ameriko in tako zvezati atlantiško s tihim morjem. V ta namen je bilo društvu vplačanih tisoč in tri sto milijonov frankov, a samo 417 milijonov se je potrosilo za prekop, ostalih 883 milijonov pa se je razdelilo med podkupljene imenitne poslance, potrošilo časopisom za mazilo ali bogatašem ostalo za dobiček! Godile so se torej velike goljufije, na milijone frankov je bilo ljudem iz žepov ukradenih. Zdaj je prišlo vse na dan in pred sodnijo, in pokazalo se je, da so najveljavnejši gospodje (seveda vsi liberalci) zapleteni v to lumparijo. Vsa dežela se čudi, da je tako malo poštenja med to brezversko posvetno gospodo.

Gospodarske stvari.

Pridelovanje salate po zimi.

Salata je sploh priljubljena in zdrava jed. Tudi po zimi jo imamo radi, če tudi je nekoliko trša in bolj grenka. Zato se napravljajo v kleti gredice, trružice itd. Ali lahko se naredi greda za salato tudi v sodu.

Vzemi kak star sod ali pa kako lajto, ki ima le spodnje dno; izvrtaj s svedrom ob obodu kake 4 palce od tal vrsto lukenj po 2 palca vsaksebi; naspi prsti, zmešane s peskom, do izvrtanih lukenj; vtakni v vsako luknjo korenino endivije ali cikorije (regrata) tako, da tanjši konec gleda proti sredi sode, rast pa iz luknje; 4 palce višje izvrtaj drugo vrsto, naspi zopet prsti, potakni ravno tako drugo vrsto korenin, in tako delaj do vrha sode in vedno zalivaj po malem prst in rastlike; in imel bodeš v sodu gredo, ki bode v dveh ali treh tednih ozelenela in družini dajala vsaj salate, ki jo bodeš lahko rezal okrog sode.

Pa tudi brez sode v podobi piramide se da taka greda napraviti. Naredi se v kleti greda kakor koli velika, štirivogata ali pa okrogla, s prstjo, ki je zmešana s peskom. Ob robu grede polagajo se krog in krog saladne korenine tako, da gleda koren proti središču, rast pa ven; nato se dene dva palca višje ravno take zemlje, kakoršne prej, potem se položi druga vrsta salatnih korenin ravno tako kakor poprej; potem se nameče zopet za dva palca višje zemlje, in na vrh ob robu polagajo se spet korenine, in tako se zvršuje piramida, ako se vsak novi naklad naredi ožji in se tudi sproti nekoliko zaliva. Dobro je, da se polagajo večje in močnejše korenine bolj po spodnjih vrstah, slabejše pa po zgornjih. V kakih dveh ali treh tednih stala bode v kleti piramida same lepe salate. Predno se porabi prva rast, dorasla je že druga. „Vrt.“

Novičar.

Na Koroškem. Za šolo na Djekšah so dali svitli cesar 100 gld. — Za odbornika Mohorjeve družbe, je bil na mesto č. g. Franc Muhl-na, ki so nastopili faro Št. Lipš, izvoljen čast. g. dr. A. Cigoj. — V Pliberku je bil povožen neki kmet iz Guštanja. — V Celovcu je spet hripa (influenca) nastopila. — Tako imenovano „dvojezično“ šolo v Pokrčah so spremenili v čisto nemško. Slovenski stariši bodo morali zdaj sami otroke brati učiti (po slovensko). Bog daj ljudem več pameti! — Vojvodsko kmetijo v Blažji vasi pri Celovcu je kupil grajščak Jože Medec. Ta kmetija je med grajščine upisana in voli z velikim posestvom, ker so nje lastniki nekdanj potrjevali koroške vojvode. — Tatinsko družino, obstoječo iz 5 oseb, so prijeli v Št. Martinu pri Celovcu. — „Kärntner Schulblatt“ naznanja, da bo izhajal le po enkrat na mesec zavoljo prepričle podpore.

Na Kranjskem. Glasbena Matica je priredila dva lepa koncerta. — Slovensko gledališče pa se je proslavilo s predstavo prve slovenske opere „Teharski plemiči“, ktero je uglasbil slavni skladatelj dr. B. Ipavic. Predstava je bila tako sijajna, da jo še nemški listi hvalijo.

Na Štajerskem. Veselico na korist šolski mladini so napravili v Žaleu. — Nove premogove zaklade so našli v Libojah pri Celju, v Krapini in pri Slov. Gradcu. — V Teharjih so ustanovili podružnico sv. Cirila in Metoda. — V Žaleu so umrli č. g. Josip Jeraj, častni korar in dekan.

Na Primorskem. Čast. g. župnik Treven v Trstu so obhajali svojo 70letnico, pri ktereji priliki so mu farmani izkazali svojo ljubezen in hvaležnost. — V cerkvi sv. Antona v Trstu je neki Petrovič okradel vse pušice. Zjutraj pa so ga prijeli in dobili pri njem 62 gld. — Novo posojilnico snujejo v Kobaridu. — V Svetem pri Komnu so naredili katoliško bralno društvo.

Po drugih deželah. V Gentu (Belgija) so delavci razgrajali. Ko so jih redarji mirili, upri so se jim, in naredil se je hud tepež, pri katerem je bilo 30 ranjenih, med njimi 5 redarjev. — Na potovanje okoli sveta se je iz Trsta podal nadvojvoda Franc Ferdinand. — Delo so ustavili tiskarji

v Zagrebu. — Iz mesta Steyr in okolice je šlo 350 ljudi v Brazilijo v južni Ameriki. — Na visokih šolah Dunajskih je med dijaki ena tretjina Judov. Med 681 Dunajskimi odvetniki je 394 Judov, med 560 koncipijenti pa 510 Judov. Ni čuda, da so Dunajčani v strahu pred Judi.

Duhovniške zadeve v Krškej škofiji.

Faro Guštanj je dobil č. g. Franc Centrih, župnik Črnski; faro Št. Wallburgen pa č. g. Henr. Binder, do zdaj župnik v Sirnici. — Prestavljeni so: č. g. Anton Coufal, kaplan v Zagorici, gre za provizorja v Sörg; č. g. Anton Pelnař, do zdaj provizor v Guštanju, gre za provizorja v Črno; č. g. Vojteh Krejci, provizor v Meiseldingu, gre za kaplana v Stall; č. g. Jos. Konáš, kaplan v Pusarnici, gre za kaplana v Zagorico; č. g. Jan. Drunecky, kaplan v Črni, gre za kaplana v Pusarnico. — Razpisana je fara Lipalja ves do 1. februarja 1893.

Oklic.

V prošlih treh vekih rodilo se je národu našemu lepo število znamenitih mož, ki so vsestransko delovali na širnem polju kulturnem, toda žal, pozabljeni so danes skoro do cela. Večina teh slovenskih velikanov, tako duhovnikov, kakor posvetnjakov, ki imajo za splošno omiko ogromnih zaslug, ne poznamo dandanes niti po imenu, kaj še po njih delovanju! Da se imena vsaj nekaterih teh veljakov otmó popolnej pozabljenosti, nameravata podpisana izdati životopise sto, ali celo več, znamenitih takih rojakov, ter imata v to svrhu nabranega precej in obširnega gradiva. Delo, ki bi izhajalo pod imenom „Slovenski Pantheon“ v nedoločenih rokih, v zvezkih, 4 tiskane pole obsežajočih, — prvi nekako o veliki noči, — dičile bi tudi pojedine slike. Cena zvezku, ki bi bila plačati precej po vzprejemu prvega in vsacega sledečega snopiča, bila bi s poštnino vred: 35 kr. Delo izide le, ako se javi vsaj toliko naročnikov, da se pokrijejo tiskovni stroški. Zatorej najljubneje pozivljava razumništvo slovensko, i knjižnice župnijske, šolske in učiteljske, da se izvolé v obilnem številu naročiti na to delo, ter javiti se v to z dopisnico pod naslovom: Fran Podkrajšek, pošta Sava (Dolenjsko).

Fridolin Kavčič. Fran Podkrajšek.

Vabilo

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Št. Kancijan in okolico priredi v nedeljo dné 7. januarja 1893 ob 1/2. uri popoldne pri „Majarju“ v Št. Kancijanu **veselico** z igro: „Sv. trije kralji iz jutrovih dežel. Vspored: 1. Pozdrav predsednika imenovane podružnice. 2. Predstava sv. treh kraljev, pri kateri sodeluje 7 oseb med petjem domačih pevcev. 3. Razni govori in nasveti. Podružnični udje in vsi zavedni Slovenci in Slovenke se k tej veselici prav prijazno vabijo.

Odbor.

Vabilo.

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Bežjak in okolico ima svoj **letni občni zbor** na Brnci v gostilni g. Pogliča v nedeljo po Sv. treh kraljih dné 8. januarja l. 1893. z nastopnim dnevnim redom: 1. Načelnikov pozdrav. 2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 3. Poročilo tajnikovo in blagajnikovo. 4. Volitev dveh pregledovalcev računov za l. 1892. 5. Volitev novega načelníštva. 6. Volitev zastopnikov pri veliki skupščini. 7. Razni nasveti in predlogi. 8. Domača zabava. — Pri domači zabavi se bo marsikaj koristnega in šaljivega govorilo in pelo; igral se bo „Oreh“, prizor iz življenja na kmetih; vršila se bo smešna „prostovoljna“ dražba ali licitiringa, pri kateri se bodo razne lepe reči prodajale na korist družbe sv. Cirila in Metoda. — Da se tega zbora rodoljubni Slovenci in Slovenke v velikem številu udeležijo, vabi najljubneje **načelníštvo**.

Začetek ob 3. uri popoldne; vstop je dovoljen le udom in po udih povabljenim gostom.

Naznanilo.

Hranilnica in posojilnica za Sv. Lenart pri sedmih Studencih in okolico uradovala bode začenski s 1. januarjem 1893 v hiši g. Petra Bruggerja (p. d. Juriča) vsako nedeljo po popoldanski službi božji. — Od vlog se bode plačevalo 4%; od posojil na hipoteke se bo terjalo 5%, od posojil na menjice pa 6%.

Načelníštvo.

Naznanilo.

Posojilnica in hranilnica za Št. Janž in okolico uradovala bode vsled sklepa odborovega od zdaj naprej namesto ob nedeljah popoldne vsako nedeljo **dopoludne**, začenski po sv. maši, v Št. Janžu v dosedanjih svojih prostorih.

Odbor.

Loterijske srečke od 24. decembra.

Linc 17 47 10 82 55
Trst 85 31 57 38 28

Tržne cene v Celovcu.

Ime blaga	na birne		na hektolitre	
	gld.	kr.	gld.	kr.
pšenica	5	20	6	50
rž	4	45	5	65
ječmen	—	—	—	—
oves	2	20	2	70
hejda	4	20	5	25
turšica (sirk)	3	30	4	10
pšeno	7	70	9	60
fižol	5	10	6	35
repica (krompir)	1	45	2	36
deteljno seme	—	—	—	—

Sladko seno je po 2 gld. 40 kr. do 2 gld. 80 kr., kislo 1 gld. 40 kr. do 2 gld. 20 kr., slama po 1 gld. 80 kr. meterski cent (100 kil). Frišen špeh je po 58 do 64 kr. kila, maslo in puter po 95 do 105 kr. — Pitane vole plačujejo mesarji po 33 do 35 gld. stari cent.

Kmetija je na prodaj

s sadnim vrtom. Posestvo ima 20 birnov setve in je na lepem ravnem polju, ima 2 oralna travnikov in 7 oralov gojzda. Pohišstvo je v dobrem stanu in je iz proste roke na prodaj ter leži blizu Rožeka (Rosegg). Več pove F. Teppan v Smešvavčah.

Kmetija na prodaj.

Vsega je 53 oralov zemlje, na lepem, solnčnem kraju, posebno ugodnem za sadje, prostorno pohišstvo, lepe njive, pašnik, lesa in stelje dovolj. Več pove Pavel Škorjanc p. d. Pekic v Proboju (pošta Miklanzshof).

Izvrstno reže Ph. Mayfarthova **reporeznica**.

Nadalje se priporočajo stroji za **robkanje turšice**, mlini za trojano moko in mečkalnice, posebni mlini za trojano turšico, ki služi konjem v hrano, mečkalnice za krompir, žitne čistilnice,

slamarezuice ročne, ali na gepelj ali pa na par, mlin za oljne tropine, mrvo-parec itd.

PH. MAYFARTH in dr., tovarna za stroje.

Dunaj 174, Tabakergasse 76.

V zalogi tiskarne družbe sv. Mohorja v Celovcu dobiti je v mali obliki molitev:

Tri božje čednosti,

kakor so jih slovenski verniki na Koroškem povsod moliti navajeni. — 100 iztisov velja 30 kr., po pošti prejetih 40 kr.

Srečno in veselo novo leto

želi vsem svojim častitim kupovalcem iz dežele in mesta, kakor tudi vsem svojim prijateljem in znancem

Fran Sadnikar,
trgovec z železnino. (Burggasse šte. 7.)

Veselo in srečno novo leto

voščim vsem svojim prijateljem, kupovalcem in kmetom; priporočam se tudi še v prihodnje za naklonjenost in naznanjam, da more vsakdo pri meni najcenejše in najboljše kupovati ter se bodem potrudil, vsakega prav pošteno postreči.

S spoštovanjem

Ferd. Mussi,
trgovec s tržaškim blagom na starem trgu šte. 19.
(Pri „zlatem vencu“.)

Naznanilo.

Vsi gospodje, kateri so prejeli od rajnega gospora **Komela pl. Sočebra**, e. kr. majorja v pok., od njega spisane vojaške knjige, so uljudno prošeni, naj pošljejo kupnino ali pa neprodane knjige njegovim gospé vdovi ldi Komel pl. **Sočebra** kot dedinji (Graz, Grazbachgasse št. 40) sicer bodo sodno tirjani.

Glas iz občinstva.

Kdor hoče dobro in po ceni **tržaško blago, moko, špirit, sol, rženo žganje, milo (čajfo) in petrolej**, naj gre v prodajalnico

Ferd. Mussi-ja,

„pri zlatem vencu“ na starem trgu št. 19
v Celovcu,

ki je vsega priporočila vredna. Vsak se lahko sam prepriča, da se mu bo vselej z dobrim in frišnim blagom postreglo.

SCHUTZ - MARKE.

Kdor hoče uživati **dobrote** edino pristne, ne na pol sežgane in slabo okusne

Kneippove sladne kave, naj kupuje le rudeče, štiri-voglate zavoje od Oelzovih bratov, ki nosijo kot varnostno orodje sliko s ponvo Mešana z

Ölzovo kavo, ki je najboljša in najcenejša kavina prinesa, češ kavo, ki bobovo breztečno kavo caleč prekosi, ki je zdrava, dober kup in tečna.

Bratje Ölz v Bregencu,

v Avstro-Ogerski državi edina od častitega gospoda župnika Kneippa priporočena tovarna za sladno kavo.

Dobi se v vseh boljših prodajalnicah za tržaško blago.

Julius Ivanetič,

trgovec s tržaškim blagom v Celovcu,

Šent-Vidsko
predmestje

„pri angelju“

Wodley-eve
ulice št. 8,

priporoča svojo **veliko zalogo špecerijskega, kolonijalnega in materijalnega blaga**, finega ruma, pravega francoskega kónjaka in izvrstnega brinjevca. Na prodaj ima tudi pristna, nepokvarjena tirolska in avstrijska vina, izvrstno kavo raznih vrst, sladkor, riž, moko, fine kranjske klobase, sir, salami in druge slaščice, vse po najnižjih cenah, zagotavlja pošteno in vestno postrežbo.

Prodaja le samo sveže (frišno) blago.
Zunanja naročila izvršujejo se točno. — Kramarjem iz dežele se cene zdatno znižajo.

DOBRA KAVA

se naredi le s primesjo
Kathreiner-Kneippove sladne kave.
Dobi se povsod.
Svari se pred ponarejenimi izdelki